



Zápis ze zasedání Výboru pro práva dítěte
ze dne 13. září 2023

Místo a čas konání: Úřad vlády ČR, Rytířská 31, místnost ZM BEZO - 9:00 – 13:00

Přítomni: K. Bělohlávková, M. Černý, L. Felcmanová, D. Hovorka, K. Chábová (online), J. Hrabálek, M. Ježek (KVOP, online), R. Jiříčková (MZ), A. Křístek, B. Křížanová (zástupkyně M. Oktábcové), O. Koldová, Á. Němečková, M. Oktábcová, E. Petrová (předsedkyně), M. Prokeš, J. Provazníková, A. Redlichová (online), J. Řepová, M. Šimůnková

Hosté: K. Lindauerová (MV), L. Zamboj

Omluveni: D. Strupek, P. Šuplerová, Š. Tyburcová

Sekretariát ÚV: M. Crha, V. Kundrák, J. Machačka, K. Šimáčková Laurenčíková (zmocněnkyně vlády pro lidská práva), D. Šmídová (tajemnice Výboru)

Program:

1. Aktuality a informace k dlouhodobým tématům (9:00 – 10:00)

- a) Informace k úpravě znásilnění z podstaty (A. Redlichová, MSp)
- b) Informace k přípravě vládního návrhu legislativní úpravy náhradního mateřství (A. Redlichová, MSp)
- c) Informace k nesporným rozvodům (A. Redlichová, MSp)
- d) Informace k PS k ochraně dětí před sexuálními devianty (tajemnice)
- e) Informace k legislativnímu procesu: Novela zákona o SPOD (D. Hovorka, MPSV)
· Úkol z minula: Shrnutí Krajských transformačních plánů
- f) Informace k přípravě Nařízení EU k prevenci a potírání sexuálního násilí na dětech (K. Bělohlávková, MV)
- g) Informace k přípravě metodiky k povinným domácím úkolům (M. Černý, MŠMT)
- h) Úkol z minula: Představit aktuální stav týkající se sexuální výchovy a podpůrných služeb pro dětské oběti sexuálního násilí (MŠMT, MPSV)

2. Umisťování dětí do neutrálního prostředí (předsedkyně, MPSV, MŠMT, MSp) (10:00-10:45)

- Informace k rozhodnutí Výboru OSN pro práva dítěte ve věci [B.J. a P.J. proti ČR](#)
- [Zpráva o stavu péče o ohrožené děti 2023 \(Nadace J&T, MŠMT\), Závěrečná zpráva k DD3 2023 \(MPSV, Nadace J&T\)](#)

3. Baby boxy (10:45 – 11:15)

- Možnosti podpory dotčených rodičů

-přestávka-

4. Detence nezletilých cizinců a rodin (11:30-12:00)

- Návrh připojit se k Podnětu cizineckého výboru (v příloze)

5. Hodnocení dopadu regulace na práva dítěte (CRIA) – metodika a školení (MPSV) (12:00-12:30)

Předsedkyně Výboru přivítala členy a členky Výboru a hosty a hostky. Představila i nové členky Výboru – Janu Řepovou z Ligy lidských práva a Olgu Koldovou z Ministerstva zahraničních věcí. Následně shrnula návrh programu zasedání, který byl schválen všemi členy a členkami Výboru.

1. Aktuality a informace k dlouhodobým tématům

Přítomná zmocněnkyně vlády pro lidská práva K. Šimáčková Laurenčíková představila aktuální dění ve své činnosti a okomentovala nadcházející program jednání. Připomněla, že se od červnového zasedání Výboru podařilo zvýšit hranici v problematice tzv. znásilnění z podstaty na 12 let. Za důležitou rovněž považuje novelu občanského zákoníku, která stanoví, že tělesné trestání dětí ve výchově je nepřijatelné. Zmínila také svou schůzku s ministrem práce a sociálních věcí, se kterým se dohodla na nutnosti doprovodných nelegislativních opatření na podporu rodin a osvětové kampaně. Z legislativních návrhů rovněž uvedla, že novela zakládající tzv. dětského ombudsmana by měla být vládě předložena v následujících týdnech. K věkové hranici uvedla, že podnět je stále aktuální a v připravovaném novém zákoně MPSV je plánováno její postupné zvyšování. Uvedla také, že je naplánována schůzka ke koordinaci postupu při tvorbě registru sexuálních delikventů, resp. dětských certifikátů. Požádala pak Výbor o návrhy doporučení k opatrovnickému soudnictví, které by mohla ve své činnosti dále prosazovat.

Předsedkyně v této souvislosti ocenila činnost SROS. J. Provazníková uznala, že ne všichni soudci se vzdělávají, jelikož to není povinnost. Upozornila na absenci supervize soudců a nedostatek pěstounů i míst v ústavních zařízeních. Zmocněnkyně nabídla schůzku na vysoké úrovni s ministrem spravedlnosti a ministrem práce a sociálních věcí. Sociální systém by měl fungovat stejně jako zdravotnický systém, kdy jsou rozdělené oblasti dojezdu záchranné služby, poliklinik apod. (garantovaná síť sociálních služeb). Požádala nicméně o návrh konkrétních opatření.

B. Křížanová doplnila, že s naplněností ústavních zařízení souvisí i nedostatek bydlení – **40% dětí je v ústavních zařízeních z důvodu ztráty bydlení**. Zmocněnkyně připomněla připravovaný zákon o podpoře v bydlení, který je z jejího pohledu velmi dobře promyšlený, nicméně z některých stran již zní, že je v současné finanční situaci státu nadbytečný. Požádala proto o podporu zákona.

Obdobně Zmocněnkyně požádala o podněty ohledně CRIA a vzdělávání odborníků pracujících s dětmi o dopadu regulace na práva dětí, resp. konkrétním dopadu a významu dětských práv na život dětí. Navrhla se sejt napříč rezorty a agendě dát větší pozornost.

K detenci dětí Zmocněnkyně zmínila schůzku s vysokým vedením MV a příslib ukončovat detenci dětí a zavádět alternativy a podporovat pěstounskou péči o děti-cizince.

Zmocněnkyně pak podpořila snahu více propagovat činnost Výboru na veřejnosti, je nicméně nutné napojení na oficiální komunikaci Úřadu vlády.

Předsedkyně poděkovala za shrnutí zmocněnkyně a přistoupila k prvnímu bodu programu.

a) Informace k úpravě znásilnění z podstaty

A. Redlichová informovala, že návrh zákona, kterým se mění trestní zákoník, byl 17. srpna 2023 rozeslán do meziresortního připomínkového řízení, které končí 14. září 2023. Následně budou vypořádávány připomínky.

Hlavní navrhované změny jsou následující:

- Návrh zákona redefinuje trestný čin znásilnění ve smyslu konceptu *ne znamená ne* (tedy proti vůli oběti – jakkoli projevené, verbálně či neverbálně).
- Návrh zákona výslovně stanoví věkovou hranici 12 let, do jejíhož dosažení je dítě vždy považováno za bezbranné pouze z důvodu nízkého věku.
- Návrh zákona mezi důvody bezbrannosti výslovně zakotvuje také disociativní poruchy, tedy i disociativní stupor (tj. zamrznutí).

- Návrh i po vzoru zahraničních úprav omezuje trestný čin znásilnění pouze na soulož a jiný styk provedený obdobným způsobem (na tzv. penetrační činy) a méně závažné sexuální praktiky (nepenetrační povahy) vyčleňuje do samostatného nového trestného činu *sexuálního útoku* s mírnější trestní sazbou.
- Návrh dále upravuje odpovídajícím způsobem trestný čin *sexuálního nátlaku*, u něhož zvyšuje trestní sazbu, a trestný čin *pohlavního zneužití*.

b) Informace k přípravě vládního návrhu legislativní úpravy náhradního mateřství

A. Redlichová informovala, že dne 6. září 2023 proběhlo první jednání pracovní skupiny k náhradnímu mateřství. Na jednání zástupci žádného z poslaneckých klubů nereprezentovali konkrétní názor na jednotlivé otázky dané problematiky. Pracovní skupina vychází z toho, že vláda uložila úkol zpracovat věcný záměr návrhu zákona o náhradním mateřství a problematiku pozitivně upravit. Ze strany lékařů a advokátů, kteří se náhradním mateřstvím v praxi zabývají, je podpora přijetí pozitivní právní úpravy. Pracovní skupina vychází z původní analýzy zpracované Ministerstvem spravedlnosti a Ministerstvem vnitra v roce 2020. Nyní čekáme, až členové pracovní skupiny uplatní k analýze své připomínky. Další jednání pracovní skupiny se aktuálně domlouvá na přelom září a října 2023.

Na dotaz Á. Němečkové reagovala, že do pracovní skupiny zástupci NNO přizváni nebyli.

c) Informace k nesporným rozvodům

A. Redlichová informovala, že návrh zákona, kterým se mění občanský zákoník a další související zákony, byl dne 7. září 2023 rozeslán do meziresortního připomínkového řízení, které končí 9. října 2023. Skrze tajemnici Výboru lze uplatňovat připomínky. Cílem návrhu zákona je splnění závazku obsaženého v Programovém prohlášení vlády, podle něhož vláda podpoří konsensuální řešení rodičovských konfliktů a ve smyslu, že děti nesmí být obětí sporů mezi rodiči.

Navrhovaná opatření směřující ke zjednodušení a zrychlení procesu rozvodu manželství a úpravy poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu. V této souvislosti se zejména navrhuje následující opatření:

- Navrhuje se zrušit obecný požadavek na zjišťování příčin rozvratu manželství. V rámci smluveného rozvodu se navrhuje upustit také od požadavku na zjištění existence rozvratu manželství. S tím souvisí také navrhovaná možnost upustit od výsledku manželů v řízení o rozvod manželství, pokud souhlas manželů s rozvodem manželství a shoda na trvalém, hlubokém a nenapravitelném rozvratu jejich manželství vyplývají z písemných podání nebo shodných tvrzení účastníků při jednání, o jejichž pravosti a pravdivosti nemá soud pochybnosti.
- Zachován má být požadavek, podle něhož je podmínkou rozvodu manželství soudní úprava poměrů nezletilého pro dobu po rozvodu. I v případě smluveného rozvodu má být zachována podmínka schválení dohody manželů o úpravě poměrů nezletilého dítěte soudem. Mají-li manželé nezletilé dítě, navrhuje se ze zákona spojit řízení o rozvod manželství s řízením o úpravě poměrů jejich nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu. V řízení bude rozhodovat opatrovnický soudce. Pokud jde o samotný průběh spojeného řízení, navrhuje se do něj vnést prvky, které jej učiní méně formální a potenciálně méně konfliktní.
- Zastoupení dítěte kolizním opatrovníkem v řízení týkajícím se úpravy jeho poměrů a v řízení péče soudu o nezletilé obecně by již nadále nemělo být obligatorní. Požadavek na takové zastoupení by se neměl uplatnit pro řízení, která byla rodiči zahájena podle obsahu návrhu a k němu přiloženého stanoviska druhého rodiče ve vzájemné shodě o obsahu dohody o úpravě poměrů nezletilého. V těchto řízeních by mělo být dítě zastoupeno rodiči.

- V souladu s mezinárodními závazky se rovněž navrhuje výslovně zakotvit nepřijatelnost tělesného trestání dětí. Mělo by se jednat o deklaratorní právní úpravu obsaženou v občanském zákoníku, na kterou by mělo být navázáno nelegislativními opatřeními. Navrhovanou úpravou se nemají zavést žádné sankce pro rodiče. Cílem není trestat rodiče, ale podpořit výchovu prostřednictvím jiných výchovných prostředků než tělesných trestů.
- V souvislosti s řešením problematiky neplacení výživného se navrhuje zavedení možnosti postoupení pohledávky na výživné jako rychlé cesty k prostředkům na výživu zejména v případě rodičů, kteří jsou sice dostatečně solventní, avšak odmítají výživné platit ze subjektivních důvodů, zatímco druhý rodič nechce vyhrocovat situaci tím, že sám přistoupí k zahájení exekuce. Dále se navrhuje stanovit zvýšenou sazbu úroku z prodlení při neplacení výživného.

J. Provazníková upozornila, že obdobná právní úprava konsenzuálního řešení rodičovských sporů fungovala, a jedná se tedy o návrat k tomuto řešení. To nicméně nevyřeší situaci rodičů, kteří nejsou schopni se dohodnout. K úrokům poznamenala, že stát není schopný vynutit ani minimální výživné a nyní na to budou ještě úroky. Upozornila proto, že tato úprava může vést k dalším problémům.

Á. Němečková upozornila, že již v současnosti není dodržována povinnost vyslechnout dítě, nadto je nyní usnadňován rozvod. Dle jejího názoru tak v návrhu chybí ochrana dítěte i ochrana slabší strany v případě násilí v rodině. ČHV proto bude vystupovat proti návrhu v tomto smyslu.

D. Hovorka vysvětlil, že v původním návrhu se vůbec poměry dítěte neřešily, ale nyní se jedná o spojené řízení a dítě je účastníkem řízení. U rodičů, kteří jsou schopni se rozumně dohodnout, není nutné do řízení zapojovat OSPOD. Postup OSPOD a další úprava přestupků a trestných činů je upravena metodicky.

A. Křístek doplnil, že nastíněná situace týkající se násilí v rodině je již nyní řešena úpravou TČ Vydírání.

Á. Němečková reagovala, že ne všichni soudci se průběžně vzdělávají, neznají např. Istanbulskou úmluvu a neznají tak specifika domácího násilí, a tak nemusí případné vydírání rozpoznat.

L. Felcmanová nabídla spolupráci v rámci šíření tzv. karty KID, lze případně vytvořit mutaci pro soudce.

J. Hrabálek potvrdil, že karta KID by nyní měla být distribuována na každé služebně Policie.

Předsedkyně poděkovala za informace a diskusi a požádala o informace o dalším vývoji na příštím zasedání.

ÚKOL: Na příštím zasedání informovat o dalším vývoji (Ministerstvo spravedlnosti).

d) Informace k PS k ochraně dětí před sexuálními devianty

Tajemnice informovala, že dne 9. 10. 2023 se uskuteční mezirezortní jednání se zástupci rezortů a dotčenými poslankyněmi a poslanci organizované zmocněnkyní vlády pro lidská práva k projednání navrhovaných řešení a identifikaci všech relevantních oblastí života dětí. Bude informovat Výbor o dalším vývoji.

ÚKOL: Informovat Výbor o jednání pracovní skupiny a dalším vývoji (tajemnice, na dalším zasedání).

e) Informace k legislativnímu procesu: Novela zákona o SPOD

D. Hovorka informoval, že návrh novely by měl být předložen na zasedání vlády následující týden. Shrnutí, že u věkové hranice nedošlo ke změně, z MPŘ však jako kompromis k úplné nemožnosti umístění nejmladších dětí do ústavní péče vyšla možnost krizového pobytu ve ZDVOP, v maximální době trvání 2 týdnů.

E. Petrová připomněla, že je následně nutno myslet na dostatek kapacit NRP a sociálních služeb.

B. Křížanová upozornila, že i soudci při rozhodování o umístování by měli mít k dispozici indikaci ošetřujícího lékaře.

K úkolu z minulého zasedání - shrnutí transformačních plánů některých krajů – D. Hovorka uvedl, že některé kraje čekají na schválení novely. Ze [Závěrečné zprávě k DD3 2023](#) (MPSV, Nadace J&T) připomněl, že v DD3 je pouze 140 dětí mladších tří let a necelých 100 dětí se zdravotním postižením. U všech dětí musí být vypracovaný IPOD, na což MPSV intenzívně dohlíží skrze projekt s OSPOD a kraji. Může zmínit, že ve 4 krajích je situace problematická. Ve třech krajích j plán rozhodnutý (v Libereckém kraji a Praze se zařízení přemění v sociální služby, v Olomouci na ZDVOP a sociální službu). V Jihomoravském kraji pak mají registrovanou zdravotní službu, která by měla zůstat zdravotní službou pro děti se zdravotním postižením podmíněnou indikací ošetřujícího lékaře. Ostatní kraje jsou ve fázi vyjednávání.

E. Petrová se MZ dotázala na transformační plán DD3 v Krči a požádala Š. Tyburcovou o zjištění plánu k transformaci DD3 v Krči v gesci MZ.

D. Hovorka dále upozornil, že šetřili situaci dítěte a pokud odhalili selhání OSPOD, tedy že byly děti umístovány nikoliv ze zdravotních důvodů, okamžitě MPSV zaslalo pokyn umístit dítě do jiného prostředí.

Na připomínku J. Provazníkové, že v praxi např. nemůže najít umístění pro desetileté dítě, které po vstupu do puberty odmítá PP i DD a z důvodu jeho chování požaduje o přeřazení, A. Křístek reagoval, že každé školské zařízení má poskytovat celou škálu služeb, není tedy důvod pro přemístění. Naopak ze strany kontrolního úřadu by měla být poskytnuta podpora zařízení tak, aby zvládlo naplnit potřeby dotčeného dítěte.

Předsedkyně poděkovala za diskusi a požádala o informace k dalšímu vývoji na dalším zasedání Výboru.

ÚKOL: Na příštím zasedání informovat o dalším vývoji (MPSV).

ÚKOL: Š. Tyburcová na dalším zasedání informuje o transformačním plánu DD3 v Krči a Centra komplexní péče.

f) Informace k přípravě Nařízení EU k prevenci a potírání sexuálního násilí na dětech

K. Bělohávková představila problematiku a vývoj v oblasti, zejména rozpory mezi dvěma názorovými skupinami. Upozornila, že na konci září bude hlasovat národní vládní Výbor pro evropské záležitosti a následně i COREPER na poli EU. Požádala Výbor o podporu pohledu nejlepšího zájmu dítěte a přípravu podnětu v tomto smyslu.

Tajemnice připravila podnět v následujícím znění:

„Výbor pro práva dítěte důrazně doporučuje vládě v zájmu ochrany dětí před pohlavním zneužíváním podpořit návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví pravidla pro předcházení pohlavnímu zneužívání dětí a boj proti němu.“

Předsedkyně vyzvala k hlasování. Podnět byl schválen jednomyslně všemi 18 přítomnými.

g) Informace k přípravě metodiky k povinným domácím úkolům

M. Černý informoval, že od škol obdrželi množství reakcí. S EDUin se pak spojili na vydání metodiky. Předpokládají, že v pozdější fázi tvorby metodiky ji zašlou k připomínkám i Výboru.

2. Umisťování dětí do neutrálního prostředí

a) B.J. a P. J. proti ČR

E. Petrová poskytla informace k rozhodnutí Výboru OSN pro práva dítěte ve věci [B.J. a P.J. proti ČR](#). Rozhodnutí se týká více témat, zejména umisťování dětí do neutrálního prostředí z důvodu konfliktu rodičů, participace dětí v soudním řízení, zastoupení apod. K tématům neutrálního prostředí a dětských advokátů se uskuteční kulaté stoly na Ministerstvu spravedlnosti.

b) [Zpráva o stavu péče o ohrožené děti 2023 \(Nadace J&T, MŠMT\), Závěrečná zpráva k DD3 2023 \(MPSV, Nadace J&T\)](#)

B. Křížanová shrnula obě zprávy a jejich výstupy.

L. Felcmanová upozornila na nutnost redesign služeb, zejména úpravu case-managementu – např. sociální práce při školách a vzdělávání všech pracovníků, rozvoj rodičovských kompetencí a zamezení přenosu traumatu rodičů.

L. Zamboj konkrétně požadoval změnit azylové domy na azylové domy pro rodiny. A. Křístek vysvětlil, že do roku 2007 existovaly azylové domy pro matky s dětmi, ty nicméně byly zrušeny a nyní by se jednalo o diskriminaci.

Předsedkyně i členové Výboru ocenili dostupnost a přehlednost dat, které mohou být využity v další činnosti Výboru a důraz na komplexní řešení situace rodiny včetně dostupnosti služeb a bydlení.

ÚKOL: Na některém z příštích zasedání otevřít téma azylových domů pro rodiny s dětmi.

3. Baby boxy

Tajemnice uvedla téma a připomněla, že je součástí i Závěrečných doporučení Výbor OSN pro práva dítěte z roku 2021, a je tak propojeno i s problematikou utajených porodů. § 22 konkrétně zní:

„Právo na identitu

22. Výbor naléhavě vyzývá Smluvní stranu, aby se zabývala příčinami anonymního opouštění dětí, posílila opatření podpory rodin a zvážila zavedení možnosti důvěrných porodů v nemocnici jako poslední možnosti za účelem ukončení anonymního opouštění dětí v „baby boxech“.“

Požádala pak o diskusi, jak by bylo možné ze strany státu podpořit rodiny tak, aby nemusely baby boxů využívat, ač se jedná o soukromou iniciativu. Z dat se totiž ukazuje, že odložené děti bývají dobře opečované, nasycené a na druhé straně se počet týraných a zanedbávaných dětí nesnižuje.

B. Křížanová upozornila, že určité procento rodičů si své rozhodnutí následně rozmyslelo, ale proces získání dítěte zpět je velmi složitý.

D. Hovorka doplnil, že MPSV případy odložení statisticky sleduje; počet případů rodičů, kteří si to rozmyslí je poměrně malý. Nicméně cca 25% případů se podaří ztotožnit a OSPOD s rodinou následně dále pracuje.

Vzhledem k naplněnému času Předsedkyně téma přesunula na další zasedání Výboru s tím, že MPSV a MZ přednesou relevantní data.

ÚKOL: MPSV a MZ doloží statistiky ohledně dětí ukládaných do baby boxů.

4. Nezletilých cizinců a rodin

M. Crha, tajemník Výboru vlády pro práva cizinců, představil podnět vyzývající k ukončení detence rodin a požádal Výbor pro práva dítěte o připojení se.

A. Křístek upozornil, že výchovný ústav nebo jakékoli jiné školské zařízení není pro nezletilé bez doprovodu vhodné. Nemělo by se tedy jednat o takovéto alternativě k detenci.

Předsedkyně vyzvala k hlasování o podnětu. Podnět byl schválen 17 hlasy z 18 přítomných. 1 se zdržel.

5. Hodnocení dopadu regulace na práva dítěte (CRIA) – metodika a školení

D. Hovorka shrnul, že byly připraveny metodiky k hodnocení dopadu regulace na rodiny (FIA) a na děti (CRIA). Na webu ria.vlada.cz byla zveřejněna metodika FIA. Přislíbil, že i metodika CRIA bude zveřejněna. Její prosazování by mělo prosazovat oddělení RIA na Úradě vlády.

K. Bělohávková uvedla, že metodiky bývají rozeslány, avšak přimlouvala se za stanovení kontaktní osoby, kam se dá zavolat v případě pochybností.

Předsedkyně poděkovala za informaci a požádala o zajištění zveřejnění metodiky CRIA.

Úkol: Zveřejnit metodiku CRIA na webu ria.vlada.cz (MPSV, do příštího zasedání).

Závěr

Předsedkyně z důvodu naplněného času poděkovala přítomným za účast a zasedání ukončila. Další zasedání se uskuteční dne 6. listopadu 2023.
